

Promemoria

Ändring av kravet på befordringstid i den
samhällsomfattande posttjänsten

Sammanfattning

I denna promemoria, som har tagits fram inom Regeringskansliet, finns förslag som innebär ändringar av kravet på befordringstid inom den samhällsomfattande posttjänsten. Förslaget innebär att minst 85 procent av de inrikes brev som lämnas in för tredagarsbefordran före angiven senaste inlämningstid ska ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar och minst 97 procent inom fem påföljande arbetsdagar. Ändringarna görs i postförordningen (2010:1049).

Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Innehållsförteckning

1	Förslag till förordning om ändring i postförordningen (2010:1049).....	4
2	Förändrade befordringskrav är nödvändiga på grund av minskande brevvolymer	6
3	Ikraftträdande	10
4	Konsekvenser	10

1 Förslag till förordning om ändring i postförordningen (2010:1049)

Härigenom föreskrivs att 6 § postförordningen (2010:1049) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Den samhällsombfattande posttjänsten ska, utöver vad som anges i 3 kap. 1 § postlagen (2010:1045), uppfylla kravet att minst 95 procent av de inrikes brev som har lämnats in för tvådagarsbefordran före angiven senaste inlämningstid ska ha delats ut inom två påföljande arbetsdagar, oavsett var i landet breven har lämnats in.

När det gäller adresserade försändelser som väger högst 2 kg, som har överlämnats i den slutliga form i vilken de ska transporteras av en tillhandahållare av posttjänster och som före angiven senaste inlämningstid har lämnats in för gränsöverskridande postbefordran inom den snabbaste normal kategorin inom Europeiska unionen, ska den samhällsombfattande posttjänsten uppfylla kravet att

1. minst 85 procent av försändelserna ska ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar, och

2. minst 97 procent av försändelserna ska ha delats ut inom fem påföljande arbetsdagar.

Post- och telestyrelsen ska årligen kontrollera att kravet i första stycket uppfylls och årligen offentliggöra resultatet av denna kontroll.

Den samhällsombfattande posttjänsten ska, utöver vad som anges i 3 kap. 1 § postlagen (2010:1045), uppfylla kravet på att breven som har lämnats in för tredagarsbefordran före angiven senaste inlämningstid, oavsett var i landet breven har lämnats in, ska ha delats ut enligt följande:

1. Minst 85 procent ska ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar.

2. Minst 97 procent ska ha delats ut inom fem påföljande arbetsdagar.

När det gäller adresserade försändelser som väger högst 2 kg, som har överlämnats i den slutliga form i vilken de ska transporteras av en tillhandahållare av posttjänster och som före angiven senaste inlämningstid har lämnats in för gränsöverskridande postbefordran inom den snabbaste normal kategorin inom Europeiska unionen, ska den samhällsombfattande posttjänsten uppfylla följande krav:

1. Minst 85 procent av försändelserna ska ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar.

2. Minst 97 procent av försändelserna ska ha delats ut inom fem påföljande arbetsdagar.

Post- och telestyrelsen ska årligen kontrollera att kraven i första stycket uppfylls och årligen offentliggöra resultatet av denna kontroll.

Post- och telestyrelsen får meddela föreskrifter om senaste inlämnings-
tid och ytterligare föreskrifter om krav på befordringstider enligt 3 kap.
1 § andra stycket postlagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

2 Förändrade befodringskrav är nödvändiga på grund av minskande brevvolymer

Promemorians förslag: Minst 85 procent av de inrikes brev som lämnas in för tredagarsbefordran före angiven senaste inlämningsstid ska ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar, oavsett var i landet breven har lämnats in. Minst 97 procent av de inrikes breven som har lämnats in under samma förutsättningar ska ha delats ut inom fem påföljande arbetsdagar.

Skälen för promemorians förslag

En samhällsomfattande posttjänst

Målet för postsektorn i Sverige är att det ska finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet som uppfyller de krav som anges i postlagen (2010:1045) (prop. 2014/15:1 utg.omr. 22, bet. 2014/15:TU1, rskr. 2014/15:86).

Inom Europeiska unionen regleras posttjänster i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna (postdirektivet). Postdirektivet har ändrats vid ett par tillfällen, senast genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/6/EG av den 20 februari 2008 om ändring av direktiv 97/67/EG beträffande fullständigt genomförande av gemenskapens inre marknad för posttjänster. Syftet med postdirektivet är att stegvis harmonisera Europeiska unionens inre marknad för posttjänster och att säkerställa en samhällsomfattande posttjänst som uppfyller vissa kvalitetskrav.

I postlagen finns det bestämmelser om postverksamhet och en samhällsomfattande posttjänst. Enligt lagen ska det finnas en samhällsomfattande posttjänst, dvs. en posttjänst som finns i hela landet, som är av god kvalitet och som innebär att alla användare kan ta emot postförsändelser och till rimliga priser kan avlämna sådana försändelser för befordran. Med postförsändelser avses adresserade försändelser som väger högst 20 kg och som överlämnas i den slutliga form i vilken de ska transporteras av en tillhandahållare av posttjänster. Detta innebär att den samhällsomfattande posttjänsten avser både brev och paket.

Post- och telestyrelsen (PTS) utser med stöd av 2 kap. 4 § postlagen en eller flera tillhandahållare av hela eller delar av den samhällsomfattande posttjänsten. För närvarande tillhandahålls den samhällsomfattande posttjänsten av PostNord Sverige AB, i fortsättningen benämnt Postnord. Någon ersättning från staten har inte lämnats för tillhandahållandet av tjänsten eftersom tjänsten hittills har varit självfinansierad.

I 3 kap. 1 § postlagen föreskrivs vissa krav på den samhällsomfattande posttjänsten och ges ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka tjänster som ska ingå i denna posttjänst och om krav på befodringsstider. Regeringen har med stöd av bestämmelsen föreskrivit vissa krav om befodringsstid för inrikes brev. Enligt 1 kap. 2 § postlagen definieras brev som en adresserad försändelse som är innesluten i kuvert eller annat omslag och som väger

högst 2 kg. I 6 § postförordningen (2010:1049) anges att den samhälls-omfattande posttjänsten, utöver vad som anges i 3 kap. 1 § postlagen, ska uppfylla kravet att minst 95 procent av de inrikes brev som har lämnats in för tvådagarsbefordran före angiven senaste inlämningstid ska ha delats ut inom två påföljande arbetsdagar, oavsett var i landet breven har lämnats in.

Enligt 3 kap. 5 § postlagen ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande följa utvecklingen på postområdet och bevaka att posttjänsterna svarar mot samhällets behov och att en väl fungerande samhälls-omfattande posttjänst av god kvalitet finns tillgänglig för alla användare. Regeringen har bestämt att PTS ska utföra dessa uppgifter.

Utvecklingen på postområdet, samhällets behov och förutsättningar för kommunikationens digitalisering

Sedan år 2000 har två av tre fysiska brev ersatts av digital kommunikation i Sverige. Detta medför att den svenska postmarknaden befinner sig under ett stort förändringstryck. Beräkningar visar att de brevvolymer som Postnord hanterar kommer att fortsätta att sjunka och kan komma att motsvara cirka en tredjedel av dagens nivå om fem år. Minskande brevvolymer får stora konsekvenser för den samhälls-omfattande posttjänstens förmåga till självfinansiering.

Genom att gå över till elektronisk kommunikation kan betydande kostnadsbesparingar uppnås, samtidigt som informationsöverföringen blir snabbare. Många företag och offentliga aktörer har redan kommit långt i övergången till digital kommunikation. Digitaliseringspolitikens mål är att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringsens möjligheter. Regeringen arbetar aktivt för att främja användningen av digital post. En särskild utredare har tidigare fått i uppdrag av regeringen att bl.a. utreda förutsättningarna för att införa krav på användning av digital post i vissa fall. Utredningen föreslår i betänkandet Digital myndighetspost (SOU 2024:47) inte något krav på att enskilda ska ha en digital brevlåda. Samtidigt påpekas att en klar majoritet av privatpersonerna, cirka 75 procent av den vuxna befolkningen, redan har gjort ett aktivt val att ha en digital brevlåda. I betänkandet påpekas vidare att anslutningsgraden till digitala brevlådor bland privatpersoner kontinuerligt ökar, och att det inte finns några indikationer på att denna utveckling kommer att avta.

Förutsättningen för elektronisk kommunikation är tillgång till digital infrastruktur. Genom bl.a. statligt stöd för utbyggnad av bredbandsinfrastruktur och för åtgärder som ger tillgång till telefoni och funktionell tillgång till internet satsar regeringen på att förbättra förutsättningarna för tillgång till sådan infrastruktur.

Behov och möjligheter till anpassning av befordringskrav på den samhälls-omfattande posttjänsten

PTS får enligt 5 § postförordningen för en eller flera tillståndshavare förena tillståndet att bedriva postverksamhet med villkor om skyldighet att tillhandahålla hela eller delar av den samhälls-omfattande posttjänsten. Endast Postnord har enligt PTS en verksamhet av tillräcklig omfattning för att kunna utses att tillhandahålla hela eller delar av den samhälls-omfattande posttjänsten. Den samhälls-omfattande posttjänsten omfattar,

som beskrivs ovan, posttjänster för befordran av postförsändelser upp till 20 kg. Dagens paketmarknad kännetecknas, enligt PTS bedömning, av en välutvecklad konkurrens som når långt ut i landet och visar minskande marknadskoncentration. Myndigheten har i Postnords tillståndsvillkor för perioden 1 april 2025 till 31 mars 2027 beslutat att bolaget ska tillhandahålla en begränsad del av den samhällsomfattande posttjänsten såsom posttjänster för skriftliga meddelanden som väger högst 2 kg. Postnord är därmed inte längre skyldigt att leverera paket över hela landet. Bolaget är endast i begränsad utsträckning skyldigt att tillhandahålla vissa posttjänster för paket som väger högst 20 kg till vissa utsatta grupper som till exempel befinner sig i digitalt utanförskap eller bor långt bort från ett utlämningsställe.

Att upprätthålla och dimensionera ett distributionsnätverk som dagligen täcker samtliga adresser i Sverige innebär höga fasta kostnader som inte minskar i samma takt som vikande brevvolymer. När volymerna minskar, försvinner därför en stor del av intäkterna medan en hög andel av kostnaderna kvarstår. PTS analyser visar att ett oförändrat befodringskrav sannolikt kommer att innebära att den samhällsomfattande posttjänsten kommer att redovisa en förlust med början år 2024 (Konsekvenser av ett ändrat befodringskrav, PTS-ER-2024:29). Befodringskravet gäller brev på högst 2 kg och innebär enligt gällande bestämmelser att minst 95 procent av de inrikes brev som har lämnats in för tvådagarsbefordran före angiven senaste inlämningsstid ska ha delats ut inom två påföljande arbetsdagar, oavsett var i landet breven har lämnats in. Postnords bedömning är att det årliga underskottet från den del av verksamheten som omfattas av den samhällsomfattande posttjänsten med nuvarande krav i postförordningen kommer att öka kraftigt de kommande åren. Bolaget har mot denna bakgrund överklagat PTS beslut om tillståndsvillkor som gäller från den 1 april 2025. Bolaget uppskattar att underskottet kommer att uppgå till 1,5 miljarder kronor år 2029. PTS har bedömt att bolagets uppskattning är rimlig.

Av förarbetena till postlagen framgår att om det i framtiden visar sig att tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten skulle innebära en nettokostnad och utgöra en orimlig ekonomisk belastning, kan frågan om tjänstens omfattning och kvalitet samt frågan om finansiering återigen behöva omprövas. Vad som i en sådan situation kan övervägas att ändra är främst kvalitetskraven beträffande befodringsstider (prop. 2009/10:216 s. 47 och 48).

Det kan inte förutsättas att den samhällsomfattande posttjänsten ska dimensioneras på ett sätt som inte motsvarar samhällets generella behov av posttjänster. Samhället bör inte bära de potentiella miljardkostnader som det kommer att innebära att upprätthålla en generell tillgång till tjänster som inte motsvaras av en efterfrågan när brevvolymer sjunker. Vidare kan ett upprätthållande av en hög servicenivå potentiellt fördröja digitaliseringen av kommunikationen. En lägre servicenivå inom den samhällsomfattande posttjänsten bör göra digitala alternativ än mer attraktiva och påskynda samhällets digitalisering. Även i våra grannländer, som vid en internationell jämförelse liknar Sverige i fråga om digital mognad och användning av digitala alternativ till posttjänster, har förändringar i befodringsstid för brev inom den samhällsomfattande posttjänsten genomförts. Övriga nordiska länders befodringskrav är i dag lägre än det svenska.

Som beskrivits ovan får fallande brevvolymer stora konsekvenser för den samhällsomfattande posttjänstens lönsamhet och förutsättningar för självfinansiering. Om inga åtgärder vidtas gällande kraven riskerar operatören som utses av PTS som tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten, Postnord i nuläget, att få svårt att täcka kostnaderna för brevbefordran. Eftersom det är befordringstidskravet och kvalitetsmålet som ytterst avgör vilken kapacitet som operatören måste upprätthålla får den föreslagna ändringen en avgörande betydelse för möjligheterna att på sikt minska de fasta kostnaderna. Åtgärden innebär att den samhällsomfattande posttjänsten fortsatt kan bära sina kostnader under en viss tid.

Samtidigt behöver Postnord uppfylla de krav som ställs i statens ägar-policy. Som utgångspunkt gäller att bolaget inom ramen för sitt uppdrag ska tillgodose föränderliga behov hos kunder och marknader. Bolagets styrelse och ledning ska säkerställa att bolaget har den kompetens, innovationskraft och förändringsförmåga som gör bolaget relevant, effektivt och livskraftigt, såväl i dag som i framtiden. Bolaget ska kunna möta både gradvisa och oförutsedda förändringar och därmed vara relevant vid varje given tidpunkt. Det innebär bland annat att bolaget ska använda sig av den tekniska utvecklingen och beakta de möjligheter och risker som den digitala transformationen innebär.

Den samhällsomfattande posttjänstens omfattning behöver justeras mot bakgrund av förändrade kommunikationsvanor, men det är fortsatt viktigt att samhället så långt som möjligt försöker att säkerställa alternativa lösningar för användare av posttjänster (företag, myndigheter, övriga organisationer och privatpersoner) i geografiska områden som riskerar att påverkas negativt av förändringar i den samhällsomfattande posttjänsten. Privatpersoner, organisationer och företagare i gles- och landsbygder samt på öar utan broförbindelse har speciella utmaningar som bör beaktas särskilt vid förändringar i samhällsomfattande tjänster. Begränsat befolkningsunderlag, gles servicestruktur samt långa avstånd är exempel på faktorer som påverkar möjligheterna att bo, verka och leva i hela landet.

Det är viktigt att samhällsviktiga funktioner, såsom postdistributionen av nyhetstidningar, inte drabbas oproportionerligt av förslaget och att i möjligaste mån säkerställa fortsatt spridning av nyhetstidningar i hela landet. Regeringen avser därför att ge PTS i uppdrag att, i samverkan med Mediemyndigheten, främja och särskilt följa frågan om postdistribuerade nyhetstidningar, hur denna verksamhet fungerar och om åtgärder behövs för att tillförsäkra en välfungerande distribution.

Mot denna bakgrund behöver befordringskraven för inrikes brev anpassas på ett avvägt sätt som tar hänsyn till samhällets förändrade behov av posttjänster. Kravet på befordringstid i postförfordningen bör i linje med detta ändras på så sätt att minst 85 procent av de inrikes brev som lämnas in för tredagarsbefordran före angiven senaste inlämningsstid ska ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar, oavsett var i landet breven har lämnats in. Minst 97 procent av inrikes breven som har lämnats in under samma förutsättningar ska ha delats ut inom fem påföljande arbetsdagar. Längre befordringstid och lägre kvalitetskrav än det som nu förslås bedöms i dagsläget innebära för stora risker och alltför negativ påverkan för privatpersoner och företagare samt för samhällskritiska verksamheter, totalförsvar och beredskapsförmåga, sjukvård, demokrati m.fl. verksamhets-

områden. Samtidigt minskar risken för att alltför betungande förluster uppstår i denna verksamhet, med behov av statlig finansiering som följd.

Med den föreslagna förändringen kommer Sverige även fortsatt, tillsammans med Norge, att ha de högsta servicekraven i Norden för den samhällsomfattande posttjänsten.

Kravet om att minst 85 procent av de inrikes brev som lämnas in ska ha delats ut inom tre arbetsdagar och att minst 97 procent av breven ska ha delats ut inom fem arbetsdagar motsvarar postdirektivets kvalitetsnormer för den gränsöverskridande postbefordran inom EU (6 § andra stycket postförordningen). Med den föreslagna ändringen harmoniseras alltså kraven för inrikes postbefordran med de normer som beslutats för gränsöverskridande tjänster inom unionen.

Regeringen fortsätter att sträva efter ökad uppkoppling och ökad digitalisering i hela landet och anser att den föreslagna förändringen är såväl nödvändig som samhällsekonomiskt motiverad.

3 Ikraftträdande

Promemorians förslag: Förordningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Skälen för promemorians förslag: Det är angeläget att ändringen i befordringskravet träder i kraft så snart som möjligt för att begränsa ekonomiska förluster från den verksamhet som omfattas av nuvarande krav på den samhällsomfattande posttjänsten. Förordningsändringarna bör träda i kraft den 1 januari 2026.

4 Konsekvenser

Promemorians bedömning: Flertalet aktörer har gjort betydande framsteg i övergången till digital kommunikation och en majoritet av användarna anger att de inte skulle påverkas om befordringstiden skulle öka med en dag. Trots detta kvarstår ett behov av fysiska posttjänster bland flera användargrupper. Ändring av befordringskravet från två till tre dagar innebär att vid behov av kommunikation inom två påföljande arbetsdagar behöver användare överväga att gå över till digital kommunikation eller, om detta inte är möjligt, välja en snabbare brevtjänst som kan innebära en högre kostnad.

Ett ändrat befordringskrav för inrikes brev möjliggör en fortsatt självfinansierad samhällsomfattande posttjänst under en viss tid. Med det ändrade befordringskravet kommer större hänsyn att kunna tas till förändrade kostnader till följd av volymförändringar.

Skälen för bedömningen

Konsekvenser för Post- och telestyrelsen

En ändring av befordringskravet innebär att PTS kommer att behöva fatta beslut om nya tillståndsvillkor för Postnord. Tillståndsvillkoren revideras dock regelbundet och den ändring av tillståndsvillkoren som behöver göras är mycket begränsad. Arbetet bör därför inte innebära några omfattande extra kostnader för myndigheten. PTS kan behöva gå ut med information om det nya kravet till användare av posttjänster (företag, myndigheter, övriga organisationer och allmänheten). Detta bör kunna göras inom ramen för PTS löpande informationsinsatser.

Konsekvenser för Postnord

Ett ändrat befordringskrav berör Postnord i egenskap av utsedd tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten. Det ändrade befordringskravet ökar bolagets möjligheter att finansiera tillhandahållandet av en samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet i hela landet. Postnords administrativa börda bedöms inte påverkas på något direkt sätt av ändrade befordringskrav, men bolaget kan behöva genomföra informationsinsatser riktade till användarna när ändringen genomförs.

Konsekvenser för offentliga aktörer

Den ökande digitaliseringen kommer att minska behovet av posttjänster framöver. Myndigheter och andra offentliga aktörer har gjort, gör och kan fortsatt göra mycket för att anpassa sina behov av posttjänster. Samtidigt kommer det att finnas ett antal typer av försändelser där regeringen ser ett behov av fysiska posttjänster även i fortsättningen. Detta beror bl.a. på att digitaliseringen inom olika verksamheter inte har kommit tillräckligt långt och tillgång till digital infrastruktur och tjänster kan variera mellan olika delar av landet. Ytterligare exempel är krav på delgivning på ett visst sätt och föreskrivna tidsfrister.

Behov av fysiska posttjänster kan vidare finnas av säkerhets- eller sekretesskäl som påverkar möjligheten till digitalisering eller i fall där försändelserna innehåller fysiskt material. Vissa samhällsviktiga försändelser, såsom delgivningar, kallelser till provtagning, smittspårningar enligt smittskyddslagen (2004:168), provsvar, leveranser av läkemedel, biologiska prover, provtagningsmaterial och myndighetsbeslut, är fortsatt beroende av en snabb fysisk posthantering. Längre befordringstid kan påverka förutsättningarna att skyndsamt analysera provsvar för olika smittor samt initiera smittskyddsåtgärder mot smittspårningspliktiga sjukdomar.

För att anpassa myndigheters verksamhet till längre befordringstider kan lagstadgade frister i vissa fall behöva ses över och vid behov justeras för att säkerställa rättssäkra beslut och effektiv handläggning vid längre postgång.

I samband med allmänna val är såväl Valmyndigheten som kommunerna beroende av en väl fungerande postgång. En längre befordringstid kan ha effekter på exempelvis mottagande av utlandsröster och utsändande av röstkort och brev- och budröstningsmaterial.

I vissa fall finns redan i dag särlösningar för befordran av sådana försändelser som inte använder sig av den samhällsomfattande posttjänsten.

I de ytterligare fall där försändelser inte kommer att kunna hanteras med hjälp av digitalisering kan myndigheter och andra offentliga aktörer komma att behöva förlita sig på expresstjänster för brev för att säkerställa att tidskritiska försändelser når fram i tid i hela landet, vilket medför tillkommande kostnader för brevtjänster. Analyser som PTS har låtit göra visar att det finns ett antal olika aktörer på marknaden som kommer att kunna tillgodose behovet av sådana alternativa tjänster i hela landet. Kombinationen av digitala lösningar och ändrade rutiner kan vara huvudsakliga strategier för att minska beroendet av dyrare alternativ.

Konsekvenser för enskilda

Användarna av posttjänster tar i hög grad till sig de nya sätt att kommunicera som digitaliseringen erbjuder. Deras behov, beteenden och attityder förändras gradvis. PTS undersökningar visar att en majoritet av användarna anger att de inte skulle påverkas om befordringstiden skulle öka med en dag (Befolkningens användning av posttjänster, PTS-ER-2024:1). Resultaten pekar på att det är viktigare att veta att försändelsen kommer fram till rätt person på utsatt tid, än att det kommer fram snabbt. Fokus bör ligga på att säkerställa en stabil och tillförlitlig, om än något långsammare, postgång för de försändelser som inte kan digitaliseras. I fall där försändelser inte kommer att kunna hanteras med hjälp av digitalisering kan enskilda personer komma att behöva förlita sig på expresstjänster för brev för att säkerställa att tidskritiska försändelser når fram i tid.

Allt färre uppger att de är beroende av utdelning av post fem dagar i veckan och allt färre skickar brev. Det är rimligt att anta att längre befordringstider också kan bidra till en ökad vilja att digitalisera mer av kommunikationen och välja digitala alternativ när möjlighet finns.

Samtidigt har inte alla individer tillgång till eller förmågan att använda digitala tjänster. Tillgången till digital infrastruktur och tjänster kan även variera mellan olika delar av landet. För dessa grupper kan en längre postgång leda till utanförskap och försenade tidskritiska försändelser. Insatser bedrivs redan i dag för personer med begränsad tillgång till digital infrastruktur, bl.a. genom stöd för utbyggnad av bredbandsinfrastruktur och stöd till funktionell tillgång till internet. En särskilt utsatt grupp kan bli äldre personer. PTS har i regleringsbrev för 2025 fått i uppdrag att verka för en ökad digital inkludering och en ökad användning av digitala tjänster. Enligt uppdraget ska myndigheten i dialog med berörda offentliga och andra aktörer, främja, stödja och följa arbetet med att uppnå en sådan utveckling. Sedan mars 2025 erbjuder PTS tjänsten Ring Digitalidag. Dit vem som helst kan ringa för att få hjälp med enklare frågor om digitala verktyg och tjänster, exempelvis om att identifiera sig med e-legitimation, kommunicera digitalt med myndigheter och boka vårdbesök. Den som ringer för att få personligt stöd och vägledning är anonym och tjänsten är kostnadsfri. Syftet är att den som befinner sig i digitalt utanförskap ska få praktisk hjälp och mer stöd för att bli tryggare i den digitala vardagen.

Det kan finnas behov av att överväga ytterligare insatser riktade till vissa geografiska områden och för att underlätta för grupper som är eller riskerar att hamna i digitalt utanförskap vid längre befordringstider samt att hitta alternativa snabba befordringstjänster för viss post som inte kan digitaliseras.

PTS är tillsynsmyndighet på postområdet och har i uppdrag att bevaka, analysera och beskriva postmarknadens utveckling. Regeringen följer utvecklingen och har beredskap att vidta de åtgärder som behövs för att det ska finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet. Det finns fortfarande grupper som saknar eller har bristfällig digital baskompetens vilket försvårar övergången till digital kommunikation. Regeringen bevakar utvecklingen och är beredd att vidta åtgärder för att öka den digitala inkluderingen.

Konsekvenser för företag

Många företag har kommit långt i digitaliseringen av sin verksamhet och övergår alltmer till att bedriva sin verksamhet och kommunicera med sina kunder digitalt. Den fysiska posten har därmed blivit mindre viktig. För andra företag som fortfarande använder sig av fysisk post i sin verksamhet kan en långsammare postgång innebära att det saktar ner eller hindrar arbetet, orsakar förseningar eller medför ökade kostnader för express-tjänster för brev som behöver hanteras skyndsamt och inte kan digitaliseras. Digitaliseringen av större företag och myndigheter bedöms ha kommit längre än av små företag enligt PTS undersökning Samhällets behov av posttjänster (2020) och myndighetens rapport Konsekvenser av ett ändrat befordringstidskrav (PTS-ER-2024:29). Tillgång till digital infrastruktur och tjänster kan även skilja sig åt i olika delar av landet. En förlängd befordringstid bör kunna fungera som en drivkraft för landets företag att påskynda den digitala omställningen och effektivisera sina processer.

Konsekvenser kan uppstå inom vissa sektorer där företag skickar brev inom ramen för den samhällsomfattande posttjänsten. Exempelvis kan försämrad möjlighet att skicka biologiska prover i god tid påverka möjligheten att bedriva adekvat djurhälsovård samt öka kostnaderna för djurhälsovård i det fall transportkostnader för prover ökar. Det kan leda till att lönsamheten och konkurrenskraften bland svenska lantbruk påverkas negativt och att Sveriges försörjningsförmåga av animaliska livsmedel i sin tur riskerar att minska. Det riskerar även att medföra ökade kostnader för företag som bedriver djurhälsovård samt djursjukvård.

När det gäller företag på postmarknaden kan en längre befordringstid och lägre kvalitetskrav göra tjänsterna kommersiellt gångbara och påverka konkurrerande aktörers incitament att tillhandahålla sådana tjänster. Det skulle i sin tur kunna utveckla konkurrensen på denna marknad.

Konsekvenser för postdistribuerade nyhetstidningar

Postdistribution av nyhetstidningar skapar förutsättningar för demokratiskt deltagande hos personer i glesbygd, inklusive äldre, som inte har möjlighet att nyttja digitala alternativ. Nyhetstidningar som nyttjar postdistribution har till övervägande del inte ekonomiska förutsättningar att distribueras på annat sätt. En förlängd befordringstid inom ramen för den samhällsomfattande posttjänsten kan leda till att de nyhetstidningar som distribueras i postflödena förlorar läsare och intäkter, vilket riskerar att minska tillgången till lokal nyhetsförmedling och därmed möjligheterna till deltagande i samhällsdebatten. Adresserade dagstidningar där tidningsföretagen använder sig av Postnord för utdelning inom den samhällsom-

fattande posttjänsten utgör mindre än fyra procent av de prenumererade dagstidningarna (Posttjänst för hela slanten, SOU 2023:4 s. 467). Förlängd befordringstid kan medföra mindre efterfrågan på papperstidningar, vilket i sin tur kan leda till nedläggningar och sämre nyhetsbevakning av vissa områden.

Det är mot bakgrund av tidningarnas centrala roll för demokratin motiverat att särskilt följa upp frågan i syfte att trygga en fortsatt välfungerande postdistribution av nyhetstidningar. De nyhetstidningar som även fortsatt behöver distribueras i postflödena kan komma att behöva använda sig av kompletterande distributionstjänster vid ett förändrat befordringskrav.

Konsekvenser för miljön

Genom att effektivisera tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten öppnas troligen nya möjligheter att minska postdistributionens klimatpåverkan. Förslaget väntas leda till minskad energiförbrukning och reducerade växthusgasutsläpp inom Postnords verksamhet. Den största delen av energiförbrukningen och koldioxidutsläppen inom posttjänsten uppstår vid användning av olika transportmedel. Om vissa transporter kan genomföras med tåg eller lastbil i stället för flyg, kan detta innebära betydande miljövinster. Därtill förväntas ett förändrat befordringskrav ytterligare öka digitaliseringstakten, vilket kommer att innebära ett minskat beroende av fysiska brev och därmed minskade transportbehov. Det är svårt att bedöma miljökonsekvenserna av att en andel av dagens tvådagarsbefordrade brev kommer att skickas med snabbare befordringstjänster och den miljöpåverkan som användningen av dessa tjänster kan medföra.

Konsekvenser för totalförsvaret

Distribution av brev, nyhetstidningar och paket fyller en viktig samhällsfunktion för att effektivt kunna sprida samhällsviktig information, inkallelseorder och förnödenheter vid kriser, höjd beredskap och krig i alla delar av landet. Distributionen kan dock störas av omständigheter såsom störningar i el-, väg- och järnvägsnäten, sabotage eller brist på drivmedel. För att stärka posttjänstens resiliens och dess förmåga att fungera fullt ut i tider av höjd beredskap eller krig beslutade regeringen i april 2025 om ändring i förordningen (2018:1300) om statligt stöd för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer. Ändringen gör det möjligt att lämna stöd för åtgärder i syfte att skydda posttjänster mot allvarliga hot och påfrestningar i fredstid och vid höjd beredskap. Exempel på sådana åtgärder är investeringar i reservkraft eller reservdrivmedel i syfte att höja driftsäkerheten och robustheten för posttjänster. Förordningen träder i kraft den 1 juni 2025.

I Forsvarsberedningens delrapport Kraftsamling – Inriktning av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret (Ds 2023:34) anges att trots att den ökade digitaliseringen har inneburit att allt fler tar emot information via digital post, inte minst från myndigheter, fyller verksamheter som innefattar distribution av brev och paket fortsatt en viktig funktion som kan komma att öka under tider av höjd beredskap och krig. Forsvarsberedningen gör vidare bedömningen att det finns skäl att anta att kostnaden för att tillgodose totalförsvarets behov under såväl fredstid som höjd

beredskap kommer att öka om servicenivån inom den samhällsomfattande posttjänsten sänks.

I propositionen Totalförsvaret 2025–2030 uttalar regeringen att system för elektronisk kommunikation och post som används i vardagen kommer att vara av stor betydelse för totalförsvarets samtliga sektorer även under höjd beredskap och ytterst krig. Vidare lyfter regeringen att fysisk post- och pakethantering utgör en viktig distributionskanal för försändelser av material och förnödenheter som inte kan förmedlas elektroniskt och att det bör identifieras hur totalförsvarets behov av posttjänster för brev och paket ser ut vid höjd beredskap (prop. 2024/25:34 s. 130 och 131).

En längre befordringstid kan medföra störningar i myndigheters verksamhet inför och under höjd beredskap. Långsammare postgång eller avbrott i postgången kan leda till att arbetet med nödvändiga lägesbilder försvåras och att inkallelseorder och registerkontroller av ny personal försenas. Även leveranser av varor och tjänster kan påverkas och försenas.

Samarbetet inom Nato ställer också krav på att Sverige ska upprätthålla viktigare samhällsfunktioner inom ramen för totalförsvaret. Regeringen avser att ge PTS i uppdrag att kartlägga totalförsvarets behov av posttjänster för befordran av brev och paket.

Vid en övergång till digital kommunikation som alternativ till långsammare brevbefordran behöver särskild vikt läggas på säkerhet, tillförlitlighet, robusthet och resiliens, bl.a. i syfte att tillgodose totalförsvarets behov av kommunikation mellan myndigheter och enskilda. Vid störningar i elektroniska kommunikationer finns det exempelvis behov av redundans i form av postbefordran.

Övriga konsekvenser

Regeringen bedömer att det ändrade befodringskravet inte har någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män eller det kommunala självstyret.

Samlad bedömning av konsekvenser

Regeringen bedömer att den föreslagna förändringen är såväl nödvändig som samhällsekonomiskt motiverad. En ändring av befodringskravet från två till tre dagar innebär att vid behov av kommunikation inom två påföljande arbetsdagar behöver användare överväga att gå över till digital kommunikation eller, om detta inte är möjligt, välja en snabbare brevtjänst som kan innebära högre kostnad. För vissa grupper kan en längre postgång leda till utanförskap och försenade tidskritiska försändelser. Övergången försvåras av att det fortfarande finns grupper som saknar eller har bristfällig digital baskompetens. Vissa åtgärder såsom förstärkt arbete med digital inkludering kan komma att behövas. Längre befodringsstider och lägre kvalitetskrav än det som föreslås bedöms innebära för stora risker för negativ påverkan för enskilda, företag, offentliga aktörer och samhällsviktiga funktioner.

Konsekvensutvärdering

Utvärdering av konsekvenserna av det ändrade befodringskravet görs lämpligen av PTS som är den myndighet som regeringen har gett i uppdrag att följa utvecklingen på postområdet. Myndigheten ska bevaka att post-

tjänsterna svarar mot samhällets behov och att en väl fungerande samhälls-
omfattande posttjänst av god kvalitet finns tillgänglig för alla användare i
alla delar av landet. Konsekvensutvärderingen bör ske efter ett år.